

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan **zvečer**, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Slovenski jezik in c. kr. uradniki.

Nedavno čitali smo vest, da nobeden sodnijski uradnik ne dobi službe na Slovenskem, ki nij slovenščine popolnem zmožen. Gotovo nič novega, nič čudnega. Saj vemo, da se je tudi turška vlada napram krščanom v Bosni in Hercegovini služila le narodnega t. j. srbskega jezika.

Nas Slovence so obsojali in rubili do zdaj nemški in nemškutarski uradniki ali z blaženo švabščino, ali pa z neko skoro še menj razumljivo kolobocijo, koja nij švabska pa ne slovenska, češ: Slovenec mora vse razumeti. Na goste pritožbe, da uradniki ne znajo slovenščine, odgovarjalo se je ravno tako pogosto, da so je zmožni in g. Kübeck odgovoril je zavestno na neko tako interpelacijo: Naznanite mi jednega takega uradnika na slovenskem Štajerskem, ki ne zna vašega jezika. Može so mnogo dokazovali, pa zama, kajti nekateri uradniki imeli so res svedočbe o znanji slovenščine. Kajti prelistavši površno nekoliko strani Janežiča oglašali so se in se oglašajo pri gimnazijskih profesorjih za nekake skrivne izpite, pak dobivajo dobre svedočbe o „popolnem“ znanji slovenščine v „govoru in pismu“. In takih mož, takih nezalcev troši uže precejšnjo število slovenski pšeničnjak poleg tega pa brezskrbno psujejo narod in jezik, kojega ne znajo. Pa stavimo kaj, da nam tudi takih ne manjka, ki celo nikake svedočbe nimajo. Ako koče tedaj ministerstvo postopati, kakor je pravo in pravično, in zahteva od uradnikov popolno znanje slovenščine, zahtevati mora tudi popolnem zakonite svedočbe o znanji jezika. Gospoda uradniki, in osobito sodniki, o kojih časti se danes toliko govori, taki prijateljski površni izpiti nijso posebno častni in pred omikanim občinstvom nijmajo nikakšne veljave! Da se ne bode taki vsakdanji humbug nemškega kruhoborstva še na dalje tiral, in uradovanja oviral, da ne bode spodkopaval v narodu zaupanja do vlade in uradnikov samih, izrekamo često pravično željo: naj imenuje vlada za uradnike, koji hoté služiti na Slovenskem, pa nijso pohajali na srednji šoli obligatnega nauka slovenščine in ne prebili iz nje izpita zrelosti, posebna izpitna poverjeništa (komisije) obstoječe iz več iz slovenščine postavno izpitanih profesorjev. Tukaj naj može dokazajo svoje popolno znanje naščine, naj pokažejo, koliko so se naučili ne samo slovniških oblik, marveč tudi jezika in sicer ne kakšnega malomeškega kvašenja, marveč slovenščine iz naših najboljših pisateljev, koje morajo dobro poznati. Le po tem takem se sprijazniyo taki tuji uradniki z narodom in narod ž njimi ter postanejo domači. Vsako drugačno ravnanje smatramo krivim in nečastnim, pa bodi dovoljeno od vlade ali od kogar koli! Nemec, kojemu se vidi to prestrogo, ostani doma. Slovenija ima sama dosta bistrih glav, ne treba takih kruhoborskih nezalcev.

Da zahtevamo Slovenci denes, ko imamo v vseh javnih slojevih dovoljno prebranih domačinov, še več pa upanja za bodočnost od mnogobrojne učeče se slovenske mladeži, strogo zakonitost pri uradnikih-tujcih: nagibijejo nas še posebno znani nam slučaji, proti kojim bi prosvedoval vsakteri narod. Nemec, želeč dobiti mastno državno službo na lepej slovenskej zemlji, dojde prav prijazno k vseučiliščnemu profesorju g. dr. K., naj bi ga izpital iz slovenščine pa mu napisal dobro svedočbo. Ko mu pa vrli in značajni gospod profesor odvrne: „Dobro, oglasite se pri izpitnej komisiji ali v dekanatu, potem dobite pismeno nalogo pod nadzorstvom kojega poverjenika, a slednjič izpiti bodemo vas kakor veli zakon, tudi pred poverjeništvom,“ — upal mu je takoj pogum. Prepričavši se pa o resnobi in zakonitosti častnega učenjaka, znaoč nadalje svojo nezmožnost, želeč pa itak lepo službico, napoti se k drugemu gospodu profesorju s tisto sladko prošnjo in z onim istim neznanjem, zbog kojega se je zbal rednega postavnega izpita, pak si istinito shodi tako

privatno svedočbo, dobi svojo lepo službico, za koju so pošteni in sposobni Slovenci tudi prosili, pak uživa tako nemško kruhoborče mej Slovenci vso zadovoljnost in srečo. Nesrečen in nezadovoljen je pa itak in sicer — kdo bi si to mislil — baš zaradi tega, ker so to Slovenci, mej kojimi živi in ker se ne hoté kar na njegovo željo ponemčiti. To je vender dovolj smešno, ako bi le tudi žalostno ne bilo! Iz drugih krajev navesti bi se dale zopet druge jednake komedije. Nemška vlada gori na Dunaji, proč s takim nečastnim neredom! Ako so uže zakoni za to, da mora biti uradnik, pri nas služječ, jezika zmožen, zahtevati mora se naravno tudi zakonita svedočba, za koje pa dosedanjih različnih svedočeb ne pripoznavamo in nikdar pripoznali ne bodemo. Spomnite se „kulturni“ evropski vi može devetnajstega stoletja po Kristu, ka se je Mitridat, „nekulturni“ azijski kralj prvega stoletja pred Kristom naučil dva in dvajset jezikov ter sodil vsakemu mnogobrojnih svojih narodov v njegovej lastnej materinščini.

Dr. L. P.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 25. maja.

Včeraj sprejel se je **carinski tarif** po vladnem načrtu v drugem in tretjem branji s 14 glasovi večine.

Včeraj na večer vršile so se volitve v **delegacije**. Za Kranjsko izvoljen je grof Hohenwart, njega namestnikom pa Klun.

Coroninijev klub snuje se dalje. Pravi se sicer, da se bode stoprv v jeseni ta nova strankarska zavez popolnem ustanovila in stopila mej svet, a zdaj uže se iščejo po vseh kotih članovi. H klubu temu pristopili bodo vsi „divjaki“ (ki nijso pri nobenem klubu), dalje več poslancev iz južnih dežel in iz veleposestva, dalje rutenska poslanca Kowalski in Kulaczkowski. Baje da bode temu novemu klubu pristopilo tudi več poslancev iz Dalma-

LISTEK.

J. V. Haman.

Turobno-zanimljiva je časi usoda posameznih mož, ki svojemu prepričanju v silovitem boji žrtvujejo najboljše svoje moči na blaginjo ali lastnih svojih mišljenj, na korist tej ali onej ideji, na prospeh tega ali onega naroda. Idejalen človek rad se posveti poklicu, ki pozna le trnje in osat, ki ne uživa slastnih uric idiličnega življenja, ki se po dnevi in po noči trudi in muči.

Tak trnjev poklic, prepolen bridkih težav, je oni časnikarja. Uže v njega poklicu je ležeče, da čuti gorje in bolečine posameznih ljudij, stanov narodov, s kojimi nikdar nij bil v dotiki, ki jih pozna le iz nemile jim usode, ki jih ljubi in čišla za to, ker so hrabri trpinji, ki se v slabosti svoje bore zoper krivico, nepoštenost, tiranstvo in barbarstvo.

Iz sočutstva in milosrdja nastane silnejša lju-

bav; ako taka ljubav mora trpeti, žrtvovati se, dosega v plemenitem značaju še višjo stopinjo. Taka ljubav ide potem pogumno v boj, naj se jej svrstek dozdeva uspešen ali brez uspeha, naj se jej pokazuje še večje trpljenje, naj je uverjena, da je žrtva!

J. V. Haman narodil se je l. 1833 v českem mesteci Sobotki. Mati došla in pestovala ga je česka, oča bil mu je — Nemec.

Prva njegova učilnica je bila v nemškem mestu Jablonné (Gabel), druga v českem Kraljevem Dvoru (Königinhof).

V Královem Hradci začel je obiskavati gimnazij; gimnazijske vede završil je na akademickem gimnaziji v starem mestu zlate Prage!

Posvetil se je potem modroslovju, ter bil s prva na praškem a kesneje na dunajskem vseučilišči, kjer je gojil še posebno zgodovinsko in literarno-zgodovinsko vedo.

Na Dunaji je v tistem času zaslovel izgojevalni zavod plemenitega, lani umrlega domoljuba Petra Bilke.

Iz vse Avstrije in celo iz inozemstva pošiljali so bogatinci in plemenitaši svoje sinove v ta zavod. Izgojenci Bilkovi službujejo na raznih visocih službah.

Mnogo slovanskih vseučiliščnikov našlo je v tem zavodu svoje službe. Tudi Haman bil je vzprejet v ta zavod. Od tod prišel je za odgojitelja k sinom umrlega moravskega namestnika grofa Lažansky-ja — to je bilo v drugej polovici petdesetih in v šestdesetem letu. Bival je odslej stalno na Dunaji ter se udeleževal živahnega gibanja dunajskih Slovanov. Kakor povsod v avstrijskih slovanskih pokrajinah, bil je tudi na Dunaji pokret Slovanov za isto dobo jak.

Veljalo je tujcem in Dunajčanom pokazati, kaj je slovanstvo, kako je in kdo se prišteva k Slovanom. Knezi in grofi, plemenitašnje prvih rodevin — slovanski učenjaci, bogataši, vse slovansko razbornoštvo koncentrirali so se in takratni slovanski plesi na Dunaji bili so na glasu v vsej metropoli radi elegantnosti in sijaja.

Slovanske slavnosti stale so tisoče in tisoče. —

cije in Bukovine, ki so bili do zdaj v klubu desnega središča.

Adolf Fischhof išče stranke! Kakor znano, biva nekaj dni že Adolf Fischhof na Dunaji, razgovarjal se je že z odličnimi političnimi osobami. — Fischhof hoče ustanoviti novo stranko. Kakor je bilo razvideti iz pisma, ki smo ga pred nekaj dnevi objavili, ima mož o spravljenosti avstrijskih narodov prave misli, vsak narod naj se razvija po svoje in država naj ga podpira. Včeraj poslala je „N. Fr. Pr.“ dolg članek v svet, v katerem najprej silno hvali Fischhofa, naposled pa mu odsvetuje, naj se nikar ne trudi ustanoviti stranke, ki bi hotela dati vsem avstrijskim narodom jednake pravice. Ta list opominja Fischhofa, naj se nikar ne uda idealizmu, naj se spomni, da je Nemec. V tem članku pokazala je „N. Fr. Pr.“ vso nespravljenost liberalne stranke. Če bode pa ta njih vladoželjnost jim koristila, pokazala bode prihodnost.

V Lvovu vrši se zdaj obravnava proti najstarejšim Rutencem, kateri so zatoženi veleizdaje. Zatožba jih namreč dolži, da so skrivno delali na to, da se Galicija, Bukovina in severna Ogrska odločijo od državne zaveze in da so netili državljansko vojsko. Adolf Dobzansky in pater Naumovics sta glavna zatožena.

Od mnogih strani se vlada priganja, naj bi storila konec naseljevanju židov v Galiciji. Vlada baje sama dobro uvideva potrebo, baviti se s tem vprašanjem, vendar neče dati pomoči s konfesionalnega stališča, marveč z gospodarstvenega in sanitarnega. Vlada namerava izdati naredbe, katere bodo preveliko naseljevanje židovskega proletariata v Galiciji po mogočosti zmanjšale in preprečevale.

Z juga poroča „N. Fr. Pr.“: Vstaja v Krivošijah je končana. Naš dalmatinski dopisnik nam to znamenitost naznanja z naslednjim telegramom: Naše čete prehodile so Krivošije z velikimi težavami in vstase prepodile iz slednjih njih skrivališč iz Ledenic in Ubelj in bežati so morali, da se ognjevo zajetju, na črnogorsko ozemlje. Mejo prestopili so v noči od 20. na 21. t. m. Vstase, ki so bili silno zanemarjeni, prijeli so črnogorski vojaki na meji in jim odvzeli orožje; bili so potem v Grahovem internirani. (Glej den. telegram.)

O novačenju poroča se iz Bosne, da se vrši v velikem redu. V vojake vzeti mladeniči sli so v Sarajevu skozi mesto z živio-klici v tabor, kjer se je pela narodna himna.

Vnanje države.

Bolgarski knez Aleksander podal se bode iz Berolina v Darmstadt. Od tod vrnil se bode v Sofijo čez Dunaj, kjer bode nekaj dni preživel.

Iz **Sofije** se poroča, da se bode na mesto odstopivšega generala Krylova kot nov vojni minister imenoval ruski general baron Kaulbas. Iz Sofije poklican je bil v Petrograd ruski agent v Sofiji, državni svetnik Hitrovo.

Veliko senzacijo vzbuja odstop **francoskega** finančnega ministra Leona Sayera. Sicer se še vedno misli, da se bode minister vendar še dal pregovoriti in obdržal na dalje portfelj.

Iz **Egipta** poroča Reuterjev bureau 23. t. m.: Razgovarjanja mej konzuli in ministerstvom so se popolnem razbila. Ministri so sklenili, da se dalje ne razgovarjajo več, dokler se ne pokliče tuje ladije nazaj. V diplomatskih krogih se čuje, da sta Angleška in Francoska sklenili, podati Egiptu ultimatum.

Kavalirji in bogataši slovanski, to je bil ožji odbor, dali so denar, a dijaci vseučiliščniki raznih slovanskih plemen ustanovili so širji odbor ter prevzeli arangement.

V tacih odborih sodeloval je izmeje Čehov tudi Haman, izmeje Slovencev na pr. Poklukar in Zarnik, s katerima seznanil se je Haman v početku šestdesetih let.

Ko je pričela se parlamentarna čra, posvetil je Haman proste ure žurnalistiki in sicer je najprvo sodeloval kot dunajski dopisnik praškega dnevnika „Narodni Lysti“, dalje pri dunajskih časopisih „Wanderer“ in „Ost und West“.

Leta 1871. pa je prestopil popolnem k žurnalistiki in sicer je najprvo bil v uredništvu „Wandererja“, in zaradi tega časopisa imel je prvo pravdo.

„Wanderer“ bil je nekaj časa glasilo českih plemenitašev in rodoljubov, drugokrat prišel je v last Poljakov, — takrat pisal je v pristnem slovanskem duhu, ter bil jeden najupljudnejših, najbolje uredovanih časopisov na Dunaji.

Nastala je doba nagodbe z Magjari. „Wan-

Dopisi.

Z Notranjskega. [Izv. dop.] Jacta est alea! Gospod dr. J. Sterbenec pozivlja nas v imenu družih enakomislečih rodoljubov na Binkoštno nedeljo v postojinsko čitalnico popoldne ob šestih na pogovor in sklepanje, kako naj se osnuje v Notranjske najprej jedna skupna narodna slavnost in potem več krajevnih na prid „Narodnemu domu“.

Glavna stvar zdi se mi vredna, da se še posebe poudarja. „Napravite jedno vkupno slavnost“ in ta bode potem izpodbujala, vzgled in sploh vodilo manjšim narodnim slavnostim v jednaki prid in z enakim namenom: koristiti „Narodnemu domu“, razširjevati narodno zavest, ter množiti narodno blagostanje. Za materialno stran treba bode skrbeti, da se ustanove po kratkej poti in dober kup denarja podporni zavodi in da se ljudstvo o dobroti in koristih teh pri slavnostih dobro pouči itd., za duševno pa, da se kar po vseh slovenskih selih ali vsaj župah oživi kmetska bralna društva, ker naše sedanje „narodne“ čitalnice niso prav za prav „narodne“ in malo ali celo nič ne hasné narodu v njegovej masi.

Da bi se priredila s skupnimi močmi na takšnej podlagi samo jedna slavnost, ne pridi osnovalnemu smotru iz mnogih razlogov. Masa udeležuje se ob jednacijah prilikah le iz gotove daljave, reci, na okrog dveh ur, od dalje in dalje pridejo zavedni ter petični. In da se dosežejo navedeni glavni nameni, kolikor mogoče v vseh krogih in krajih, morajo se inteligentne in delavne moči na dolgo in široko organizirati in se pri važnem podjetju mejsobojno svetom in dejanjem odločno podpirati!

Da to gré, da je to možno, priča lanska vkupna narodna slavnost notranjska v Logatci; le-ta nij skrhala močij in volje pri nas, nego dala je sunek, ter koristila neposredno poznejšemu vrtumu delovanju v Vipavi, Loži, Borovnici itd.

Zatorej je potrebno, da je vsaj vsako narodno društvo v Notranjske, zastopano v nedeljo v Postojini, da se stvar v obče in po kosih priležno raznim krajevnim razmeram posvetuje in ustanovi.

Čas in zgodovina ne čakata! Dolžnost in naloga narodnih zadrug in vsacega posameznega zavedenca posebe je vedno večja delati neumorno za to besedo in knjigo, da se postavi naš narod na svoje slovenske zemlje v vsem vsestranskem napredku na svoje lastne slovenske noge, da bode zaveden in ponosen gospodar pod svojo lastno streho in da postane tako slovanske reči v vseh mogočih slučajih zanesljiv faktor. Izgovori naših črnogledcev in mlačnežev so le prazni in škodljivi, češ, ljudstvo je ubožno, izsesano, njemu škodujó jednake organizacije slavnostij itd., kajti, koliko naš narod, ki je v obče veseljak, potrosi brez vodstva po kotih, dalje, koliko prinaša vsak novčič potrošen za večje narodno zavest, za večji narodni ponos, za svobodo in samostojnost interesov, kaj? Slabo gospodarstvo,

nerazvita trgovina, zastarelo obrtništvo, oduševstvo in siromaštvo sploh vse ima svoje jedino gnjezdo v nevednosti in narodnem hlapčevanju!

Narodna društva in posamezni rodoljubi, ganimo se na delo v resnici! In začetek v to bode nedelja v Postojini! Dorán.

Iz Velike doline 23. maja. [Izv. dop.] Ker sem že v poslednjem svojem dopisu, zadevajočem zidanje naše nove farne cerkve, obetal o tej stvari še kaj več poročati, naj mi bode danes dovoljeno, spregovoriti nekaj besedij o svečanosti, ki se bode v ime polaganja temeljnega kamna te nove cerkve vršila dné 30. maja. — Oziroma na to, da so take slavnosti jako redke v pojedinih občinah ter da bode rod za rodom potoval pod črno zemljo in da bodo stoletja pretekla, predno bode naše potomstvo imelo zopet priliko, slaviti tak dan, potrudilo se je tukajšnje velevedno župništvo, stavbeni odbor in gospoda podvzetnika za to, da se dan 30. maja — dan polaganja temeljnega kamna novej cerkvi — proslavi najvrednejšim načinom; in v to svrhu se imenovana gospóda nij vstrašila mnogih žrtev, temveč je velikodušno skrbela za to, da se raduje tega dneva, katerega je tako željno pričakovalo, vse prebivalstvo.

Svečanost se bode pričela s slovesno sveto mašo, ki jo bode v lesenej kapeli daroval gospod župnik F. Brulec ob 6. uri zjutraj. — Po maši pa bodo v procesiji farani nosili temeljni kamen na mesto nove cerkve. Pokanje možnarjev bode povzdigovalo ta vzvišeni trenotek.

Podvzetništvo zidanja skrbelo je za to, da se napravijo prostori in sedeži za došle goste.

Na mestu, kjer bode v novej cerkvi stal veliki oltar, postavil se bode križ, a njemu nasproti oder, pripravljen za govornike, ki bodo zbranemu ljudstvu razlagali imenitnost tega dneva.

Da pa ta slavnost doseže še vzvišenejši pomen, se bode skrbelo za to, da se vložé v temeljni kamen ne samo naši navadni novci, temveč od vseh sedaj izhajajočih slovenskih časopisov po jeden eksemplar. — Ako bodo pozni naši narodje po stoletjih na tem mestu zopet zidali novo cerkev, sigurno jih bode zanimalo dobiti kaj spomenikov iz naših časov ter iz njih posneti moči, kacega mišljenja o svetovnih razmerah je bilo sedanje ljudstvo.

Ko se bode vse to dovršilo, počelo se bode splošno ljudsko razveseljevanje, za katero je v obilnej meri skrbelo tukajšnje prebivalstvo; zahvalujemo se vsem blagodušnim gospodom in gospem uže sedaj, a poimenice izreči hočemo drugikrat vsakemu očitno čast in hvalo.

Za danes omenimo samo gospoda F. Dolinarja, ki je vsprkos velikim stroškom dal napraviti novo kegljišče, da se bode ta dan tudi kegljalo in sicer za — „Narodni dom“ v Ljubljani. Ta nam je vedno v mislih in nobena prilika se ne bode opustila, da bi se nanj ne mislilo in če tudi samo po krajcarji zanj nabiralo.

derer“ prišel je v roke, ki Slovanom nijso bile več prijazne in tudi Haman dal je „Wandererju“ slovo.

Poklican je bil od hrvatske narodne stranke v Osjek ter prevzel uredništvo „Esseker Zeitung“. Ta list uredoval je Haman od l. 1874—1878.

L. 1879 vrnil se je na Dunaj ter postal stalen dopisnik „Politike“.

Ko je nastopila Taaffejeva doba, kazala se je potreba, za avtonomistička načela ustanoviti glasilo v središči Avstrije.

Mislilo se je najprej kupiti večji dunajski uže obstoječ list. Novo ustanovljen denarni zavod nameraval je „N. Fr. Pr.“ spraviti v svojo last, kupil je uže mnogo delnic imenovanega lista. No, njeni patroni izvohali so pogibelj, prosjačili pri peneznih baronih in rešili list z nakupom — 900 delnic.

Sedaj se je ukrenilo, ustanoviti celo nov list. Na čelo mu je stopil jeden največjih slovanskih publicistov g. Skrejšovsky.

Prvi odgovorni urednik temu listu, ki se je krstil z imenom „Tribüne“, bil je J. V. Haman.

Novemu listu trebalo je namreč odgovornega urednika, kojega ime je uže na glasu in J. V. Ha-

man je na Dunaji in daleč v avstrijskih deželah poznat publicist.

Vsakdo se še spominja, s kakim veseljem pozdravljali smo Slovani nov list. „Slovenski Narod“ bil je izmeje slovanske žurnalistike tudi prvi, ki je v dopisu z Dunaja ta list gorko priporočal. Pozdravljali smo v tem listu dopisnike iz raznih slovenskih pokrajin, poglavito one, ki so raz obraza trgali krinke raznim teptalcem slovenskih pravic.

Znani paša na Kranjskem prekocuhoval je s ponosnimi svojimi tovariši. Kaj čuda, da so se dejanj razgetajočega paše osvojili razni časopisi, misle da bi bila velika škoda, takov izreden eksemplar pustiti pozabljivosti.

Vse drugo je čitalcem „Slov. Naroda“ znano, torej ne bodem o tem razpravljaj. Kako je slovenski narod znana pravda zanimala, priča mi več vestij izrazajočih željo, naj priobčim životopis J. V. Hamana. Tej želji s tem ustrezam ter pristavljam, da je mož, ki se je tako krepko v bran postavil za Slovence, zaslužil tudi globoke slovenske zahvalnosti.

R. P—l.

Naj nam bode h koncu današnjega dopisa dovoljeno izreči željo in prošnjo do „Ljubljanskega Sokola“, ki je sklenil o Duhovem pohoditi Zagreb. — Nazaj v Ljubljano vračajočemu se bi s svojo navzočnostjo brez stroškov nam lahko veliko pripomogel v povišanje ravno opisane cerkvene slavnosti. — Sokoli! uljudno vas torej vabimo in prosimo, da vsaj nekoliko obiščete naš lep kraj. — Kdor še nij imel prilike videti park gospoda barona Gagera, naj te prilike, ki se mu zdaj ponuja, ne opusti. Prijatelje naravnih lepot ta park tako očara, da se vselej težko od njega ločijo. Sme se pa tudi reči, da ga morda nij v celaj Avstriji parka, v katerem bi bile rastline vseh delov zemlje zastopane tako mnogobrojno, kakor v parku Mokriškem. Od polhlevne marjetice do mogočne platane ti z najfinjšimi dišavami napolnjen park razkazuje svojo nepopisljivo krasoto. Torej, Sokol! hajd v Mokrice in navžij se te rajske lepote! — Mi nikakor ne dvomimo, da bodo mnogi izmed vas našemu povabilu in prošnji ustregli, to pa tem bolj, ker zaradi izleta v Mokrice, odnosno v Veliko dolino, na potu v Ljubljano se vam stroški ne bodo kar nič povečali. — Skrbelo se bode za to, da pridemo z vozovi po vas v Podsused — potem pa vas od tukaj odvedemo v Brežice. Ako se bode torej vas kaj odločilo (kar ne dvomimo) temu pozivu odzvati se s svojo navzočnostjo pri naši cerkveni slavnosti, vas prosimo, da to naznaniti blagovolite gospodu Tomeku, inženirju v Velikej dolini, ki je dragovoljno prevzel skrb za potrebne vozove. V ostalem pa bodite preverjeni, da se bode tukajšnje prebivalstvo, kar se gostoljubja tiče, naših pradedov vredno pokazalo.

Z Dunaja 24. maja. [Izv. dop.] (Ljudski shod za ustanovljenje českých učilišč na Dunaji. Poljski klub in ravnopravnost v Šleziji. Agitacija za novo nemško stranko.) Klub avstrijskih narodnostij je zadnjo nedeljo zopet sklical ljudsk shod v Dreherove dvorane v III. mestnem okraju dunajskem. Na dnevnem redu je predmet o ustanovljenju českých škol na Dunaji. K zborovanju prišli so sicer nekateri nepokojni individui, pa so kmalu zginili, ko so videli, da bi se jim zdaj slabo godilo. Zborovanje pričelo je o pol tretje uri popoldne ter je trajalo do pol pete ure. Otvoril je g. J. S. Skrejšovský. On je govoril v smirljivem duhu za sodelovanje avstrijskih narodnostij v prosep prosvete. Gospod Skrejšovský vodil je celo obravnavo. Gospod Šimaček prečital je potem resolucijo za ustanovljenje českých učilišč na Dunaji. Predsednik društva „Narod“ oglašil se je prvi ter govoril za resolucijo. Gg. Neumann in Wartenberg govorila sta v nemškem jeziku tudi za resolucijo. Čehov namera nikdar nij bila počesiti nemško deco, a terjati smejo, da se jim česka deca ne ponemči. Govorili so še gg. Subeny, Polivka, Meřimsky in na konec glavni govornik g. Skrejšovský. Njegov govor bil je temeljit ter na nekaterih mestih burno pozdravljen. Zahvaliti se je posebno navzočnim Nemcem, da so pripoznali potrebo českých učilišč na Dunaji za otroke česke narodnosti. Avstrijski klub ne terja več, nego da je tudi česka deca deležna nemške kulture v avstrijskih učiliščih. Je-li to greh počehovanja, da naj bi česka deca deležna bila nauka v nemških učiliščih? da se rokodelski učenec udeležuje pri nauku na obrtnih učiliščih? da mu je pristopen nemški jezik? (Dolgotraven plosk.) To je minimum, kar more zahtevati narodnost, minimum, s kojim skromno stopamo pred javnost, nadeja se, da nam nihče ne bo predbacival, da terjamo preveč. Pravi se sicer: Mi vas nijsmo klicali na Dunaj! Ako bi to bilo načelo velikega mesta, potem bode tudi skoro nehalo biti veliko mesto. Ako se nam pravi: Mi vas ne potrebujemo potem se tudi lahko reče: Mi sploh ne potrebujemo nikogar! Ali bi pa Dunaj potem sploh bilo postalo mesto? Ako hoče mesto milijon prebivalcev, potem ne sme zastopati takih načel. Skrejšovský dokazuje s številkami, da je v 10. okrajih mesta Dunaja le 47.000 k Dunaju pripadajočih prebivalcev več, nego ljudij, pripadajočih česke narodnosti. Razen 26.000 Dunaju pripadajočih Čehov živi iz Če-

skega 133.000 in iz Moravskega 85.700 ljudij. To je skupaj 245.000. Nemci pa, ki spadajo k Dunaju, niti število 300.000 duš ne dosežejo. Te številke so sestavljene od dunajskega magistrata. Govornik potem pravi: Uvažite te številke in povejte, je-li kdo opravičen reči: „Mi vas ne potrebujemo!“ Če bi se po tem načelu ravnalo, moralo bi se sploh reči: „Kar nij Dunajčan, mora proč!“ Kaj pa bi potem temu izreku dejali naši ljubeznjivi hišni posestniki s svojimi dragimi stanovanji. (Velika veselost! Res je!) Kaj počele bi prodajalnice, tržišča, restavracije, kavarne, železnice, tramway, sploh vsa ona podjetja, ki živé od ljudstva!

Resolucija, naj avstrijski klub pri dunajskem magistratu prosi za česka učilišča, bila je potem jednoglasno sprejeta. Iz kluba izvolila se je potem deputacija, ki bode nemškemu društvu izročila adresno glede ustanovljenja českých učilišč na Dunaji.

Obravnave se je udeležilo več sto ljudij in vršila se je v najlepšem redu.

Poljski klub je 21. t. m. imel sejo ter se posvetoval o ravnopravnosti v Šleziji. Predsednik kluba dr. Grocholski poročal je o obravnavah, ki so se vršile o tem vprašanju mej knezom Czartoryskim in njim v imenu poljskega kluba in vlado. Grof Taaffe je deputaciji rekel, da je vlada svesta si svoje dolžnosti glede ravnopravnosti, ona bodé š. 19. tem. zak. gotovo oživila. V Šleziji pa so še posebne poteškoče in sicer največ zaradi tega, ker so tam trije deželni jeziki. Vlada bo pa menda tudi te poteškoče premagala. Poljski klub bil je za sedaj s tem poročilom zadovoljen in grof Mieroszowski je predlagal, naj se še do jeseni čaka, da se vidi, kaj da bode vlada učinila. Če bi se takrat nič ne zgodilo, potem bi klub stvar zopet energično vzel v svoje roke.

Herbstovcem gre za nohte! Kajti 22. t. m. bilo je v uredništvu „Wr. Allg. Ztg.“ posvetovanje političnih mož nemške narodnosti. Udeleževali so se: dr. Fischhof, grof Coronini, grof Wurmbbrand, baron Walterskirchen, dr. Kronawetter, dr. Newald in 24 dunajskih mestnih svetovalcev iz vseh okrajev dunajskega mesta. Nekateri možje, ki so bili povabljeni, so pismeno izrazili svoje soglasje. Predsedoval je dr. Newald. Kakor se poroča, ukrenilo se je, da se skliče velik ljudsk shod zaradi posvetovanja o političnej situaciji. Kdaj da bode ta shod, še nij določeno.

„Presse“ pravi, da se ima ustanoviti nova nemška ljudska stranka (Volkspartei). To je uže dognalo. To naj bi bil nov faktor na političnem polju. Program Walterskirchnov je: Odstranjenje zastopstva po interesih, razširjenje volilne pravice, **jednakopravnost vseh narodnostij**: zato naj se da posebnina rodnostni zakon. To so glavne točke programa nove nemške stranke. V dosego svrhe če se združiti vse liberalne elemente ne gledé na narodnost. Najprvo naj se v parlamentu poskusi z ustanovljenjem novega kluba. Kakor hitro bo ta ustanovljen ter imel dovoljno število poslancev, naj se prične z agitovanjem mej ljudstvom. Kakor se vidi, je Herbstova stranka v velikej nevarnosti. Kajti gotovo nij misliti, da bi se odkrušili poslanci od avtonomistiških klubov, da bi pristopili novemu. Če grof Coronini dobi Rusine, katerega Italijana, naj jih dobi. Do sedaj strogo disciplinirani avtonomistiški klubi za gotovo ne bodo šli svojo moč cepit.

Domače stvari.

— (Narodni dom.) Odbor kegljanja za dobitke v gostilni gosp. Ferlinca pri „Zvezdi“ v Ljubljani, dovršil je svojo nalogo in naznanja sledeči račun: Kegljalo se je 4589 serij po 20 kr.: vkup 917 gld. 80 kr. Stroškov je vkup 269 gld. 40 kr., tedaj znaša čisti dohodek 648 gld. 40 kr., katera svota se je v hranilnico na obresti naložila pod imenom „Narodni dom“. — Odbor se vsem taistim p. t. čast. gospodom, gospem in gospodičnam iskreno zahvaljuje, kateri so pripomogli k tako sijajnemu uspehu — posebno pa gosp. Ferlinca za brezplačno prepuščenje kegljišča, tiskarni Klein in Kovač za brezplačno tiskanje društvenih knjig —

društvu „Mercur“ in v prvi vrsti vsakdanjim gostom pri „Zvezdi“, kateri so mej 4589 serij kegljali 3865 serij. Z odličnim spoštovanjem odbor.

— (C. kr. trgovinsko ministerstvo) naznanilo je trgovinske in obrtne zbornici, da bodo od 21. septembra do 12. oktobra t. l. v Monakovem napravljali elektro-tehnične poskušnje. S tem hočejo pospeševati znanost o elektriki in nje porabo v javnem in privatnem življenji.

— (Umrla) je dne 24. maja t. l. popoldne na Blenci pri Sevnici mati znane narodne rodbine gospa Marija Lenček roj. Klembas v 54. letu svoje starosti. Bodi jej blag spomin!

— (K dvajsetletnici društva „Kolo“) naznanila so se do sedaj naslednja pevska društva: „Zora“ v Karlovcu s 46; „Javor“ v Jaski z 22; „Lira“ v Velikej Gorici s 16; „Slavulj“ v Petrinji s 16; „Danica“ v Sisku z 20; „Sokol“ v Kostajnici s 24; „Davor“ v Brodu s 5; „Velebit“ v Gospiču s 6; „Lovor“ v Slunji s 6; „Zvono“ v Križevci s 29; „Podravac“ v Koprivnici s 31; „Vila“ v Varaždinu s 20; „Jeka“ v Samoboru s 18; „Rodoljub“ v Virovitici s 32; „Sklad“ v Djakovem s 5; „Dunav“ v Vukovaru z 9; „Savinjski Sokol“ z 10 pevci. Razen teh pa še mnogo deputacij in gostov. „Hrvatski Sokol“ priredi svojim slovenskim bratom „Ljubljanskemu Sokolu“ in „Savinjskemu Sokolu“ na čast v nedeljo banket v hotelu „kod avstrijskega cara“. Banket v ponedeljek bode imel bolj oficijelen značaj in se ga bodo udeleževale tudi dame. Po vsem Zagrebu delajo se velikanske priprave, da se došlim gostom izkaže prava hrvatska gostoljubnost.

— (Bohinjska ruda imenovana „Bauxit“,) katero so na Rudnici kopali, nehalo se je iz Bohinja izvažati. Bohinjska dolina izgubi s tem mnogo zaslužka. Ta ruda se je izvažala na Nemško, kjer so iz nje izdelovali kovino „Aluminium“, galun in druge aluminijske soli. Rudo „Bauxit“ so prej poznali samo na Francoskem in Irskem, še le okolo petdesetega leta našli so jo na Bohinjskem, katero so nemški mineralogi „Wocheinit“ krstili. Zdaj se koplje ta ruda na Dolenje-Avstrijskem in tudi v drugih krajih; zato dobijo nemške tovarne lahko iz bližnjih krajih dosti te rude in si prevažanje iz Kranjske, ki mnogo stane, prihranijo. Škoda bi bilo za Bohinjsko dolino, ako bi se ta ruda več ne uporabljala. Opozorujemo obrtnike, katerim ne primanjkuje niti inteligence niti denarja, da se iz te rude lahko napravi tudi opeka, ki drži največ vročino (feuerfeste Ziegel) in pa šmirgel. Taka opeka se posebno lahko in dobro prodaja. Tudi v Polščici blizu Kroke nabaja se ta ruda; koplje jo tam gospod K. Pibrovce. „Nov.“

— (Cesarsko priznanje.) Društveni vodstvu domoljubnega deželnega in gospijskega pomočnega društva za Kranjsko ste prejeli od predsedništva avstrijske družbe „rudečega križa“ po višjem naročilu Nj. ces. Visokosti presvitlega gospoda protektorjevega namestnika, nadvojvode Karola Ludovika to-le cesarsko pismo:

„Nj. Veličanstvo cesar so premilostljivo meni pisali sledeče lastnoročno pismo:

Ljubi gospod brat nadvojvoda Karol Ludovik!

Iz poročila mojega državnega vojnega ministra o bojevitosti armade sem z radovoljnostjo na znanje vzel vspešno delovanje društev „rudečega križa“, katero so pokazala v obeh polovicah cesarstva toliko glede v miru potrebnih priprav, kolikor s podpiranjem zdravstvenih naredeb na ustajniškej zemlji. Vašej ljubezljivosti kot protektorjevemu namestniku iz tega uzroka za blagoslojno delovanje najtopleje se zahvaljevaje izrekam obojnima predsedništvoma, pa tudi društvom za prostovoljno domoljubno požrtvovalnost svoje pripoznanje, Vaša ljubeznjivost pa ima to naznaniti jim.

V Budapešti 11. maja 1882.

Franc Jožef s. r.

To Vam naznanjam z resničnim veseljem in dovoljujem, da v mojem imenu domoljubnem de-

